

Opgave 1 Niet grappig: een staatsomroep?

Bij deze opgave horen de teksten 1 en 2.

Inleiding

Staatssecretaris Sander Dekker (media, VVD) heeft ingegrepen in het publieke omroepbestel. Omroepen zijn gefuseerd en de 'taakopdracht' voor de publieke omroep is aangescherpt. De programmering van de publieke omroep moet onderscheidend zijn en dat betekent volgens de staatssecretaris dat er geen amusement enkel om het amusement mag worden uitgezonden.

In tekst 1 zet mediaverslaggever Wilfred Takken een aantal opvattingen over deze ingreep op een rij. Voor welke mensen zendt de publieke omroep dan nog uit? Als de plannen van Dekker doorgaan wordt de publieke omroep elitair.

In tekst 2 spreekt Piet Bakker (lector Crossmediale Journalistiek aan de Hogeschool Utrecht) de angst uit dat de publieke omroep door de plannen van Dekker een 'staatsomroep' zal worden.

Lees de regels 1 tot en met 36 van tekst 1.

In de regels 27 tot en met 30 staat dat amusement bij de publieke omroep een ander doel moet hebben dan puur vermaak.

- 2p 1 - Welk ander doel zou amusement bij de publieke omroep moeten hebben?
- Leg uit op welke wijze je amusement kunt inzetten om dat doel te bereiken.

Lees de regels 37 tot en met 40 van tekst 1.

- 2p 2 - Welke liberale opvatting over de economie is te herkennen in de regels 37 tot en met 40 van tekst 1?
- Leg uit wat er volgens die opvatting mis is met de situatie waarin het Nederlandse omroepbestel verkeert.

Lees de regels 41 tot en met 61 van tekst 1.

Dekker wil geen amusementsprogramma's enkel om het amusement op de publieke omroep. Hij verlaat daarmee het idee dat de publieke omroep een totaalprogramma moet verzorgen. In de regels 41 tot en met 61 wordt kritiek gegeven op de plannen van Dekker. Uit de vrees die geuit wordt, kan afgeleid worden dat de publieke omroep niet langer zal voldoen aan een andere eis die de Mediawet nu stelt aan publieke mediadiensten.

- 1p 3 Aan welke eis aan publieke mediadiensten zal de publieke omroep volgens tekst 1 niet meer voldoen zodra ze, zoals in het voorstel van Dekker, geen totaalprogramma meer uitzendt?

Lees de regels 62 tot en met 82 van tekst 1.

Zowel Remco van Leen als Taco Rijssemus wijzen op het verschil tussen de commerciële en de publieke omroep. Het verschil is zichtbaar in de programma's die worden uitgezonden.

- 2p 4
- Geef een voorbeeld van een soort programma dat wel past bij de publieke omroep en dat niet past bij de commerciële.
  - Leg uit wat de reden is voor commerciële omroepen om dat programma niet uit te zenden.

Lees tekst 2.

- 2p 5 Leg uit wat een onafhankelijk functionerende publieke omroep betekent voor de democratische rechtsstaat.

Betrek in je antwoord de reden waarom een staatsomroep zoals we die in dictaturen kennen, die betekenis niet kan hebben.

Zie de regels 43 tot en met 48 van tekst 2.

De nieuwsvoorziening van de publieke omroep moet volgens NDP Nieuwsmedia verdwijnen omdat deze bedreigend zou zijn voor de traditionele nieuwsmedia. Op de website van NDP Nieuwsmedia staat te lezen dat deze bedreiging mede een gevolg is van het proces van technologische convergentie.

- 3p 6 Leg uit hoe technologische convergentie er voor heeft gezorgd dat de nieuwsvoorziening van de publieke omroep bedreigend is geworden voor de traditionele nieuwsmedia.

Zie de regels 49 tot en met 60 van tekst 2.

De vraag die Piet Bakker, de schrijver van tekst 2, opwerpt nodigt uit om na te denken over mogelijke veranderingen.

- 2p 7 Welke veranderingen in de Nederlandse nieuwsvoorziening kunnen verwacht worden als alleen de commerciële omroepen nog nieuws- en actualiteitenprogramma's gaan uitzenden?
Geef twee veranderingen en leg je antwoord uit.

Opgave 1 Niet grappig: een staatsomroep?

tekst 1

Hoe grappig mag het zijn?

Amuseren om het amuseren is geen taak van de publieke omroep, maakte staatssecretaris Sander Dekker deze week duidelijk.

5 **Een elitaire opvatting, vindt 'Hilversum'. "Waarom zou je het monopolie van de lach aan de commerciële schenken?"**

10 Hoera, de politieserie Flikken Maastricht heeft de Televisiering gewonnen. Het prijzengala werd donderdagavond bekeken door maar liefst 2,2 miljoen mensen. Voor de meesten een heerlijk avondje verstrooiing, maar een paar kijkers zullen zich

15 achter de oren hebben gekrabd: wat is het doel van dit amusement? Wat leren we ervan? Mag dit wel van de regering?

20 Want divertissement pour divertissement¹⁾, dat wil staatssecretaris Dekker (Media, VVD) niet meer zien. Deze week maakte hij zijn hervormingsplan voor de publieke omroep bekend. De aangescherpte 'taakopdracht': concentreren op nieuws, informatie, educatie. Amusement moet bij de publieke omroep een ander doel hebben dan puur

25 vermaak. (...)

Waarom is dat een probleem, amusement bij de publieke omroep? Omdat de publieke omroepen, veelal gevormd rond religies en andere

35 levensbeschouwingen, geacht worden het volk te verheffen. Bovendien wint het liberale idee terrein dat de publieke omroep niet moet doen wat de commerciële ook

40 kunnen. (...)

Verder is het een klasseonderscheid: vindt de middenklasse het mooi, dan is het cultuur; vindt het volk het mooi, dan is het amusement.

45 Daar zit het pijnpunt voor de omroepdirecteuren: elitaire types, zo is de vrees, willen van de publieke omroep 'grachtengordel-tv' maken. Het volk wordt van de zenders verjaagd.

50 Als je alleen volkoren boterhammen biedt (informatie) en geen witbrood (amusement), maak je tv die voor de middel- en hoogopgeleide kijkers leuk is. Maar niet voor de laagopgeleiden.

55 (...) Taco Rijssemus, mediadirecteur van KRO-NCRV: "Dekker is een hoogopgeleide man die behoort tot de maatschappelijke elite. Dus heeft

60 hij een elitaire opvatting over de publieke omroep." (...)

Hoe zit het met het gewenste onderscheid met de commerciële zenders? Directeur Remco van Leen van
65 AVROTROS: "Vermaak is ook een publieke taak. Waarom zou je het monopolie van de lach aan de commerciële schenken? Het verschil met de commerciële is dat wij
70 onafhankelijk van de commercie werken. Dat geeft je ruimte om de dingen goed te doen."

Ook Rijssenius van KRO-NCRV ziet niets in dat criterium: "Dan kun je ook
75 wel stoppen met nieuws, want dat doet RTL Nieuws uitstekend." Er is wel een verschil, maar dat heeft niets met genres te maken: "Commerciële programma's worden gemaakt om er
80 geld mee te verdienen. En publieke om een missie in een samenleving te volbrengen."

bron: Wilfried Takken, NRCreader.nl, zaterdag 18 oktober 2014

noot 1 divertissement pour divertissement = amusement vanwege het amusement

tekst 2

De staatsomroep van Sander Dekker en D66

De koppen liegen er niet om op de vooravond van het grote omroepdebat: "Dekker neemt publieke omroep op de schop" en "D66 wil
 5 **publieke omroep online aan banden leggen". De neo- en oud-liberalen hebben elkaar gevonden bij het bestrijden van de publieke omroep. Een strijd waarbij ze vrij-**
 10 **wel alle media – buiten de NPO – aan hun zijde vinden. Volgens Piet Bakker koersen we met deze plannen af op een staatsomroep.**

Nederland kent een geschiedenis
 15 van bijna 100 jaar gedoe rond de publieke omroep. Er viel een kabinet over. Maar de huidige staatssecretaris gaat een grens over die geen van zijn voorgangers overschreed. (...)

20 De lobby

Waar komen die plannen vandaan? Die komen onder meer bij de VVD en D66 zelf vandaan, terwijl men de publieke omroep altijd als bastion
 25 van PvdA en CDA heeft gezien. Een politiek geïnspireerde keuze.

En het komt van de lobby van NDP Nieuwsmedia (kranten, tijdschriften, RTL, ANP, NU.nl). (...) Hun ideeën
 30 zijn glashelder: "de huidige overheidssteun aan de publieke omroep past niet binnen een toekomstbestendig en platformonafhankelijk mediabeleid. Voor een doelmatige

35 inrichting van de nieuwsvoorziening moet de financieringsstroom naar de publieke omroepen, voor zover het nieuwsproducties betreft, gestaakt worden." NDP Nieuwsmedia heeft

40 daarom ook een 'public affairs' medewerker in dienst, een lobbyist dus.

De publieke omroep bedreigt de traditionele nieuwsmedia en hun
 45 nieuwsvoorziening moet verdwijnen. De Telegraaf heeft al aangeboden het nieuws van de NOS over te nemen. (...)

De smalle omroep

50 Dekker stuurt niet alleen aan op een kleinere publieke omroep, hij stuurt vooral aan op een smalle omroep: geen amusement, en alleen dat doen wat anderen niet doen. Dekker en de
 55 zijnen doen voorkomen dat een belangrijk deel van de programmering van de publieke omroep probleemloos door de commerciële kan worden overgenomen. Maar dat
 60 is nog maar de vraag. (...)

bron: Piet Bakker, De Nieuwe Reporter, 24 november 2014

Opgave 2 Geen politieke avonturiers - Verander het kiesstelsel

Bij deze opgave horen de teksten 3 en 4.

Inleiding

In het Nederlandse politieke stelsel kunnen Kamerleden die uit een fractie stappen hun zetel behouden en een eigen fractie beginnen. De Telegraaf noemt dat 'zetelroof' (tekst 3).

Minister Plasterk is bereid er iets tegen te doen, tenminste, als de Kamer dat wil. Plasterk en zijn partij, de PvdA, staan hierin niet alleen. Ook het CDA zou graag zien dat het onmogelijk wordt dat een Kamerlid blijft zitten na het verlaten van zijn fractie. Binnen het CDA is nagedacht over een oplossing. Dat leidde tot een resolutie die werd aangenomen op het CDA-partijcongres van 8 november 2014 (tekst 4).

Lees tekst 3.

Wetten zijn het resultaat van samenwerking tussen regering en parlement. Minister Plasterk wil werken aan een wetswijziging als de Kamer dat wil. De houding die minister Plasterk aanneemt ten aanzien van de Kamer kan gezien worden als typerend voor de politieke cultuur in Nederland.

- 2p **8** Geef een kenmerk van de politieke cultuur in Nederland dat te herkennen is in de houding van minister Plasterk.
Licht je antwoord toe.

Zie tekst 3 en lees de regels 1 tot en met 18 van tekst 4.

In de resolutie wordt een relatie gelegd tussen profileringsdrang (zoals bij de twee PvdA-ers uit tekst 3) en het functioneren van de politiek. Media worden in de resolutie niet genoemd maar ze spelen hierbij wel een belangrijke rol.

In deze verwevenheid van media en politiek is een mechanisme te herkennen.

- 3p **9** - Met welk woord benoemen de mediawetenschappen deze verwevenheid van media met politiek?
- Leg het mechanisme uit aan de hand van de twee PvdA-Kamerleden die uit hun fractie stapten.

Zie de regels 17 en 18 van tekst 4.

Naast de genoemde inbreng als 'staatkundig geweten' kan het CDA ook een politieke reden hebben om de kleinere 'getuigenis' partijen te koesteren.

- 1p **10** Geef een politieke reden voor het CDA om bezorgd te zijn over het voortbestaan van kleinere 'getuigenis' partijen.

Lees de regels 19 tot en met 37 van tekst 4.

Je kunt het aannemen van de resolutie op het CDA congres zien als een onderdeel van het landelijke besluitvormingsproces over het verhogen van de kiesdrempel in Nederland. Het landelijke besluitvormingsproces kun je beschrijven met behulp van het barrièremodel.

- 2p 11 Leg uit over welke fase volgens het barrièremodel tekst 4 gaat en geef ook aan wat de volgende barrière is die genomen moet worden.

Opgave 2 Geen politieke avonturiers - Verander het kiesstelsel

tekst 3

Plasterk bereid 'zetelroof' aan te pakken

DEN HAAG - Minister Ronald Plasterk (Binnenlandse Zaken) vindt het onwenselijk dat Tweede Kamerleden die uit hun fractie stappen hun
5 zetel meenemen. Als de Kamer dat wil, is hij bereid daar iets tegen te ondernemen. Plasterk zei dat vrijdag voor het begin van de wekelijkse ministerraad.

- 10 Vorige week stapten twee PvdA-Kamerleden op na een conflict over het integratiebeleid. Zij begonnen een eigen fractie. Eerder gebeurde hetzelfde bij de PVV en 50PLUS.
15 Daardoor zitten er nu 15 fracties in de Kamer, terwijl er maar 11 gekozen zijn.

"Die afsplitsingen zijn buiten de kiezer om gegaan", zei Plasterk. "Je

20 kunt je afvragen of dat de bedoeling was." De minister wees er wel op dat er ingrijpende wetswijziging nodig is om afsplitsingen onmogelijk te maken. "Dat is iets voor de lange
25 termijn."

Vorige week zei PvdA-leider Diederik Samsom al dat er in de Kamer moet worden nagedacht over hoe te voorkomen valt dat Kamerleden zich af-
30 splitsen zonder hun zetel terug te geven.

Overigens waren er ook in vorige kabinetsperiodes regelmatig af-
splitsingen. Zo stapte Geert Wilders
35 in 2004 uit de VVD. Hij begon een eigen fractie, later omgevormd tot de PVV.

naar: de Telegraaf, 21 november 2014

tekst 4

**Resolutie over kiesdrempel op CDA partijcongres
ingediend door CDA Zuid-Holland**

Het CDA Partijcongres op 8 november 2014 bijeen te Alkmaar

Constaateert dat:

- we meer dan genoeg politieke avonturiers hebben en te weinig stabiele partijen
- 5 – op dit moment de Tweede Kamer 14 verschillende partijen / 1-persoons lijsten kent die ieder hun moment moeten zoeken om zich te uiten en zich te profileren ten opzichte van de andere partijen / lijsten
- de profileringsdrang die met deze versplintering samenhangt noch goed is voor het parlementair debat, noch voor de besluitvaardigheid van ons
- 10 – parlement
- deze versplintering wel gezien kan worden als een afspiegeling van de versplintering en vervreemding in onze samenleving, maar daarom nog geen gewenst verschijnsel is
- veel burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties deze versplintering
- 15 – allesbehalve waarderen en als onderdeel zien van een niet functionerende politiek
- de ook door het CDA gewaardeerde rol van 'staatkundig geweten' van kleinere 'getuigenis' partijen door deze ontwikkeling in het gedrang komt

Overwegend dat:

- 20 – in Duitsland te zien valt dat een hogere kiesdrempel tot grotere politieke stabiliteit leidt en tot een minder door populisme bepaald debat
- een hogere kiesdrempel onderdeel kan zijn van een noodzakelijke herwaardering van de rol van de brede volkspartijen
- de Kieswet nu de kiesdrempel gelijk stelt aan de kiesdeler: 1 zetel. Een
- 25 – beperkte verhoging van de kiesdrempel met 1 zetel tot 2 zetels is binnen de Nederlandse verhoudingen voldoende, ook om genoeg ruimte te houden voor kleinere partijen
- eenmaal gekozen, blijft gekozen. Veel van de versplintering wordt veroorzaakt door afsplitsingen van partijen. In directe zin gaat deze drempel
- 30 – versplintering niet tegen. In indirecte zin wel, omdat de drempel voor onbewezen partijen hoger wordt

Stelt voor dat:

- het CDA een verhoging van de kiesdrempel opneemt in een volgend verkiezingsprogramma
- 35 – een verhoging die effectief neerkomt op een kiesdrempel van ten minste 2 zetels

En gaat over tot de orde van de dag

bron: <https://www.cda.nl/actueel/nieuws>

Opgave 3 Rotterdam pakt criminaliteit aan

Bij deze opgave hoort tekst 5.

Inleiding

Tekst 5 is een deel van een reportage waarin beschreven wordt hoe Rotterdam alles op alles zet om de zogenaamde *high impact crimes* terug te dringen. Het gaat daarbij om overvallen, straatroven en inbraken, vormen van criminaliteit die 'een grote weerslag hebben op de slachtoffers'.

Rotterdam combineert preventie met opsporing en een dadergerichte aanpak. Burgemeester, politiechef en hoofdofficier van justitie werken samen en maken gebruik van lokwoningen, stimuleren maatregelen voor inbraakpreventie en zetten oud-mariniers in die hardnekkige draaideurcriminelen stevig aanpakken.

Lees de regels 1 tot en met 33 van tekst 5.

Criminaliteit kan worden verklaard met behulp van sociologische theorieën. Met maatregelen die aansluiten bij deze theorieën kan men proberen criminaliteit tegen te gaan. De tips uit regels 16 tot en met 23 van tekst 5 passen bij twee sociologische theorieën die nauw aan elkaar verwant zijn. Het verschil tussen beide theorieën is dat bij de ene de dader centraal staat en bij de andere de situatie.

- 4p 12
- Noem beide theorieën.
  - Geef bij elk van beide theorieën één van de tips en leg uit dat die tip past bij de betreffende theorie.

Lees de regels 34 tot en met 51 van tekst 5.

In de 'driehoek' van Rotterdam werken burgemeester, politiechef en hoofdofficier van justitie samen om *high impact crimes* aan te pakken. De burgemeester en de hoofdofficier van justitie hebben verschillende verantwoordelijkheden. Het inzetten van politie om bepaalde vormen van *high impact crimes* aan te pakken valt echter onder de verantwoordelijkheid van beiden.

- 3p 13
- Wat is in het algemeen de verantwoordelijkheid van de burgemeester en wat is de verantwoordelijkheid van de officier van justitie met betrekking tot het inzetten van politie?
  - Bij welk delict, bij straatroof of woninginbraak, valt de inzet van politie zowel onder de verantwoordelijkheid van de burgemeester als onder de verantwoordelijkheid van de officier van justitie?

Lees de regels 52 tot en met 59 van tekst 5.

Bij de cijfers over de daling van het aantal straatroven, overvallen en woninginbraken staat niet vermeld wat de bron van deze informatie is.

Vaak is dat de geregistreerde criminaliteit.

- 3p 14
- Wat verstaan we onder de geregistreerde criminaliteit?
  - Geef met betrekking tot de omvang van de geregistreerde criminaliteit drie kritische kanttekeningen bij de aantallen.

In tekst 5 is sprake van voorlichting en dat is een voorbeeld van een vorm van preventief beleid.

- 2p 15
- Geef voorbeelden van twee andere vormen van preventief beleid die ingezet kunnen worden tegen *high impact crimes*.

De Rotterdamse aanpak zou je kunnen zien als een voorbeeld van integraal veiligheidsbeleid.

- 2p 16
- Welke twee kenmerken van integraal veiligheidsbeleid zijn te herkennen in tekst 5?

Opgave 3 Rotterdam pakt criminaliteit aan

tekst 5

Rotterdam pakt criminaliteit aan

(...) De Rotterdamse stadswachten Gulden en Hichan gaan dinsdag van deur tot deur in de Bloemfonteinstraat in de Afrikaanderbuurt. Ze
5 hebben een zwarte rolkoffer bij zich met informatiemappen en cadeautjes, onder andere een schakelklok. Sinds het voorjaar van 2014 hebben stadswachten in dertien wijken op
10 vijftigduizend adressen aangebeeld.

De meeste bewoners in de Bloemfonteinstraat openen met enige schroom de deur - een enkele keer doet Gulden haar verhaal in het Turks
15 aan huisvrouwen met hoofddoek. De belangrijkste tips: zorg voor een bewoonde indruk als je weg bent, leg waardevolle spullen uit het zicht en zet ladders en vuilcontainers zo neer
20 dat het geen kwaad kan als er op wordt geklommen. Doe ramen en deuren op slot, óók als je maar een kwartiertje de deur uitgaat. "Een inbreker heeft aan drie minuten
25 genoeg", zegt Gulden.
"Dat doe ik altijd al, zo heb ik het geleerd", zegt bewoonster Melek Yilmaz. "Er wordt in deze buurt zeker
30 veilig. Wat gebeurt, dat gebeurt.

Iedereen kent hier iedereen en let op elkaar." Ze neemt de schakelklok dankbaar in ontvangst.

De Rotterdamse 'driehoek' (burgemeester, politiechef, hoofdofficier van
35 justitie) zet sinds enkele jaren alles op alles om het aantal *high impact crimes* terug te dringen. Dat zijn misdrijven die een grote weerslag
40 hebben op de slachtoffers: straatroven, woninginbraken en overvallen. "In 2012 werden we geconfronteerd met een overvalgolf. Sindsdien heeft het onze volle aandacht", zegt politiechef Frank Paauw. "Een veel-
45 gemaakte fout is dat de aandacht verslapt zodra de cijfers de goede kant op gaan. Maar de high impact crimes komen, zeker in een grote
50 stad als Rotterdam, altijd weer terug als je er niet meer op let."

De samenwerkingspartners zijn tevreden over de resultaten. Het
aantal straatroven daalde in 2014
55 met 24 procent, het aantal overvallen met 8 procent en het aantal woninginbraken met 9 procent. De daling heeft zich in het eerste kwartaal van 2015 voortgezet.

bron: Bart Dirks, *De Volkskrant* 29 april 2015

<http://www.volkskrant.nl/binnenland/rotterdam-pakt-criminaliteit-aan>

Opgave 4 Europa op zoek naar positieve energie

Bij deze opgave hoort tekst 6 .

Inleiding

De Europese Unie concurreert met de rest van de wereld en om dat te kunnen blijven doen moet ze zeker zijn van haar energievoorziening. De Oekraïne-crisis liet zien dat Europa kwetsbaar is vanwege haar afhankelijkheid van Russisch gas. Ook andere energiebronnen kennen onzekerheden. De olieprijs is onvoorspelbaar en kerncentrales vertonen soms mankementen waardoor ze lang stil komen te liggen.

De Europese Commissie heeft op 25 februari 2015 een strategisch plan voor een Europese energie-unie gepresenteerd. Het doel is om alle lidstaten te verzekeren van voldoende energie en om dat te bereiken moet er eenheid gebracht worden in de versplinterde energiemarkt. Het belang is groot en wordt wel vergeleken met het belang van de oprichting van de EGKS.

Lees tekst 6.

Een voorstel van de Europese Commissie is pas aangenomen als twee organen van de Europese Unie er mee ingestemd hebben.

- 2p 17 Welke twee EU-organen moeten instemmen met een voorstel van de Europese Commissie?

Bij de besluitvorming in de Europese Unie worden vaak actoren betrokken die geen deel uitmaken van politiek-bestuurlijke organisaties van de Europese Unie of een nationale overheid.

- 3p 18 – Geef twee verschillende actoren die wel betrokken worden bij het besluitvormingsproces over Europees energiebeleid maar die geen deel uitmaken van die politiek-bestuurlijke organisaties.
– Geef een reden voor het betrekken van deze actoren bij het Europese energiebeleid.

Het politieke besluitvormingsproces over het Europese energiebeleid kan beschreven worden met het barrièremodel en met het systeemmodel. Beide modellen laten een verschillend aspect van het besluitvormingsproces beter tot zijn recht komen.

- 4p 19 - Welk aspect van het besluitvormingsproces over het Europese energiebeleid zoals dat in tekst 6 beschreven wordt, komt beter tot zijn recht bij het barrièremodel? Verwijs in je antwoord met regelnummers naar een voorbeeld van dat aspect in tekst 6.
- En welk aspect bij het systeemmodel? Verwijs ook hier met regelnummers.

Opgave 4 Europa op zoek naar positieve energie

tekst 6

(...) Daar waar de Verenigde Staten de afgelopen jaren een enorme sprong hebben gemaakt naar energie-onafhankelijkheid, mede door schaliegas en -olie, groeit in de Europese Unie het besef dat het energiebeleid een zootje is. Het is een lappendeken van (inmiddels) 28 energiebeleidjes die de externe onzekerheden alleen maar erger maakt. Het strategische plan voor een energie-unie dat de Europese Commissie vandaag in Brussel presenteert, is daarom een belangrijk ijkpunt in de pogingen om daarin verandering te brengen. Want ook de lidstaten zien inmiddels de noodzaak van samenwerking in.

(...) Strikt genomen is en blijft energiebeleid een zaak van nationale overheden, niet van Brussel. "Vandaag heeft de Europese Unie energieregels op Europees niveau, maar in de praktijk zijn er 28 nationale regelgevers. Dat kan zo niet doorgaan", zo klinkt het streng in een uitgelekte conceptversie van het commissierapport.

Het nieuwe offensief voor een energie-unie komt niet uit Brussel, maar uit de lidstaten zelf. Vooral één ervan: Polen. Vorig jaar hield toenmalig premier Donald Tusk, inmiddels als voorzitter van de Europese Raad een van de machtigste bestuurders in Brussel, een vurig pleidooi voor een energie-unie om sterker te staan in de onderhandelingen met Rusland. Tusk stelde voor om de gascon-

ten met Rusland voortaan niet per land, maar voor de hele EU af te sluiten, door een agentschap. Daarmee zou Moskou de kans worden ontnomen om EU-lidstaten tegen elkaar uit te spelen. Een energie-unie zal "het Europese project terugbrengen naar zijn wortels", schreef Tusk, verwijzend naar de oerorganisatie van Europese samenwerking, de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal uit 1951.

De centrale EU-inkoper die de Pool voorstelde, maakte meteen een verhitte discussie los, die de verschillen in energiebenadering tussen de lidstaten nog eens pijnlijk onderstreepte, vooral tussen Oost en West. (...) West-Europese landen, waaronder Nederland, zien niets in zo'n centrale inkoper omdat die de vrije marktwerking zou verstoren. Die bezwaren kwamen begin deze maand luid en duidelijk naar voren op een debatbijeenkomst in Brussel van Eurogas, de koepel van Europese gasbedrijven. "De EU riskeert het beperken van de handelsvrijheid", zei de Nederlandse Gasterra- en Eurogas-topman Gertjan Lankhorst over het collectieve aankoopidee. (...)

Dit is nog maar één van de vele energithema's waarover de lidstaten zeer verschillend denken en die de vorming van een Europese energie-unie lastig maken. Zo is Duitsland sinds 2011 zijn kernenergiesector aan het afbouwen, na de nucleaire ramp in Japan. Andere landen, zoals

Frankrijk en Groot-Brittannië, zien de toekomst voor kernenergie nog steeds zonnig in. De Britten, maar ook de Polen, hopen dat de EU
85 serieus blijft kijken naar schaliegas-exploitatie. Dat is weer een groot taboe in Frankrijk.

Lidstaten aan de oostkant van de EU hebben andere kopzorgen: zij zijn
90 meer dan anderen afhankelijk van Russisch gas, uiteenlopend van 60 procent tot zelfs 100 procent in de Baltische landen.

In dit web van soms tegengestelde
95 belangen en ideeën moet de Europese Commissie vandaag een

gemeenschappelijke lijn zien aan te brengen. "Onze visie is een energie-unie waarin de lidstaten inzien dat ze
100 van elkaar afhankelijk zijn om veilige energie aan hun burgers te leveren, gebaseerd op echte solidariteit en vertrouwen, en een energie-unie die met één stem spreekt in mondiale kwesties", staat in het rapport van
105 vandaag. "Onze visie is een geïntegreerd, continent-breed energiesysteem waarin energie vrijelijk over grenzen vloeit,
110 gebaseerd op concurrentie en het best mogelijke gebruik van bronnen, en met een effectieve regulering van energiemarkten op EU-niveau, waar noodzakelijk." (...)

bron: Trouw 25 februari 2015, <http://www.trouw.nl>

Opgave 5 Eerste Kamer over levenslang toezicht

Bij deze opgave horen tekst 7 en figuur 1.

Inleiding

De *PrivacyBarometer* is een particulier initiatief, naar eigen zeggen onafhankelijk en niet gebonden aan een politieke partij. Op haar website stond in het najaar van 2014 een bericht over een voorstel van staatssecretaris Teeven. De *PrivacyBarometer* ziet dit voorstel als een onderdeel van een bredere ontwikkeling waarvan ze op haar website zegt: "De laatste 10 jaar is de privacy van de mensen in Nederland stap voor stap afgenomen. Dit is sluipenderwijs gegaan."

In het najaar van 2014 gaf de *PrivacyBarometer* over het wetsvoorstel van Teeven de stand van zaken weer en tekst 7 is daar een fragment uit. Figuur 1 stond daar bij.

Lees tekst 7 en bekijk figuur 1.

- 3p 20 - Eén van de functies van politieke partijen is de aggregatiefunctie.
- Geef een omschrijving van de aggregatiefunctie.
  - Leg uit welke gegevens uit tekst 7 en figuur 1 redenen geven om er aan te twifelen of de aggregatiefunctie bij dit onderwerp wel vervuld is.

Zie de regels 22 tot en met 31 van tekst 7.

- 2p 21 - Uit de kritiek van de Raad van State valt op te maken dat een dilemma van de rechtsstaat aan de orde is.
- Leg uit dat bij het wetsvoorstel een dilemma van de rechtsstaat aan de orde is.

Tweede en Eerste Kamer hebben dezelfde taken. Ze leggen verschillende accenten bij de uitvoering daarvan.

- 2p 22 - Over welke taak van de Eerste Kamer gaat tekst 7?
- Wat is het accentverschil tussen de Eerste en de Tweede Kamer met betrekking tot het uitvoeren van deze taak?

In het denken over strafrecht zijn twee denkrichtingen te onderscheiden: de Klassieke School en de Moderne Richting.

- 3p 23 - Geef een korte beschrijving van het mensbeeld van de Klassieke School.
- Geef een korte beschrijving van het mensbeeld van de Moderne Richting.
  - Leg uit dat de invloed van de Moderne Richting te herkennen is in het voorstel voor levenslang toezicht.

Veranderingen in regelgeving kunnen getypeerd worden als progressief of conservatief beleid.

- 3p **24**
- Leg uit wat in algemene zin typerend is voor een progressief beleid en voor een conservatief beleid.
  - Leg uit of het wetsvoorstel van Teeven past binnen een progressief of een conservatief beleid om criminaliteit te bestrijden.

Zie de regels 36 tot en met 58 van tekst 7.

‘De instanties’ vinden het verstandig om te evalueren. Om te evalueren moet je over gegevens beschikken en soms kan een vergelijkend onderzoek bruikbare gegevens verschaffen. Een groep, bijvoorbeeld groep A, die onder de nieuwe regeling valt zou dan vergeleken kunnen worden met een groep B die niet onder die nieuwe regeling valt.

- 3p **25**
- Stel een hypothese op voor dit vergelijkend onderzoek en geef daarbij aan wat de afhankelijke en wat de onafhankelijke variabele is.

De twee groepen uit de vorige vraag moeten op relevante kenmerken dezelfde samenstelling hebben. In ons staatsbestel (parlementaire democratie, rechtsstaat) kunnen op een bepaald moment de ex-gedetineerden niet ten behoeve van een onderzoek in twee groepen ingedeeld worden zodat de ene groep wel onder levenslang toezicht staat en de andere groep niet.

- 2p **26**
- Leg uit waarom die twee groepen niet samengesteld kunnen worden. Verwerk in je antwoord een kenmerk van onze parlementaire democratie.

Opgave 5 Eerste Kamer over levenslang toezicht

tekst 7

Levenslang toezicht

Het wetsvoorstel om bepaalde ex-gedetineerden levenslang onder 'intensief' toezicht te plaatsen, nadat ze hun straf hebben uitgezeten, is zeer kritisch door de Eerste Kamer ontvangen. Het wetsvoorstel van staatssecretaris Teeven (VVD) is op 18 september 2014 door de Tweede Kamer aangenomen.

De fracties van VVD, PvdA, D66, GroenLinks en SP in de Eerste Kamer vragen zich af waaruit de noodzaak blijkt om hier nu mee te komen. De partijen vragen de minister waarom niet eerst de evaluatie van de huidige maatregelen kan worden afgewacht. Alleen het CDA geeft aan zich in principe in de doelstelling van het wetsvoorstel te kunnen vinden. Eerder bleek de Raad van State ook behoorlijk kritisch over dit wetsvoorstel. Hij heeft twijfels over de noodzaak en is bang dat te veel mensen onder dit regime gaan vallen. Daarnaast is hij niet overtuigd dat levenslang toezicht en gedragsbeïnvloedende maatregelen in verhouding staan tot de gepleegde feiten. Teeven ontkent dat met dit wetsvoorstel in feite een (levenslange) strafverzwaring wordt ingevoerd.

(...)

Noodzaak ontbreekt

De staatssecretaris heeft aan verschillende instanties in het veld advies gevraagd, waaronder de Nederlandse Orde van Advocaten, het Openbaar Ministerie, de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, Reclassering Nederland, de Raad voor de rechtspraak, de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, GGZ Nederland en de Nationale Politie. Alleen de reclassering reageerde enthousiast. Volgens Teeven zien "veruit de meeste instanties" weinig in dit wetsvoorstel. Volgens hen ontbreekt de noodzaak en komt deze wijziging te vroeg. In 2008 is de maximale duur van het voorwaardelijk toezicht nog van drie naar negen jaar verruimd. Het is volgens de instanties verstandiger eerst de effecten daarvan te evalueren. (...)

Evaluatie na vijftien jaar

Omdat het kabinet niet van plan is de verruiming uit 2008 te evalueren, heeft de Kamer een motie aangenomen om deze wetswijziging wél te evalueren. Dit zal vijftien jaar na inwerkingtreding moeten gebeuren.

bron: <https://www.privacybarometer.nl>, 25 november 2014

figuur 1

Stemming

Stemming over het voorstel levenslang toezicht

tegen				voor	
		50+			
		CDA			
		CU			
		D66			
		GL			
		PvdA			
		PvdD			
		PVV			
		SGP			
		SP			
		VVD			

Stemming in de Tweede Kamer is geweest. Het wetsvoorstel ligt nu ter goedkeuring bij de Eerste Kamer. In de figuur is de stemming weergegeven zoals partijen in de Tweede Kamer hebben gestemd.

bron: <https://www.privacybarometer.nl>, 25 november 2014

Opgave 6 Journalistiek in tijden van oorlog

Bij deze opgave hoort tekst 8.

Inleiding

Goede journalistiek levert onafhankelijk informatie. In vreedstijd is het al een hele klus om goede, onafhankelijke journalistiek te bedrijven, in tijden van oorlog wordt dat nog moeilijker. Een extra complicatie treedt op als een traditie met een onafhankelijke pers ontbreekt. Media worden door strijdende partijen gebruikt en misbruikt en spelen een belangrijke rol in de meningsvorming. In tijden van oorlog zijn de belangen die op het spel staan zo groot dat er zeer veel druk komt te liggen op de keuzes die journalisten moeten maken.

Lees de regels 1 tot en met 93 van tekst 8.

In tekst 8 worden situaties beschreven waarin te herkennen is dat mensen gemanipuleerd worden.

- 2p 27 - Geef uit de regels 1 tot en met 93 van tekst 8 een citaat (met regelnummers) waaruit blijkt dat mensen gemanipuleerd worden.
- Licht de keus van je citaat toe en gebruik daarbij een omschrijving van het begrip manipulatie.

Lees de regels 95 tot en met 106 van tekst 8.

Uit de regels 95 tot en met 106 kun je opmaken dat Fedchenko één van de journalistieke normen hier niet toepast.

- 2p 28 - Welke journalistieke norm wordt niet toegepast?
- Leg die norm uit.

Zie de regels 95 tot en met 106 van tekst 8.

De situatie in Oost-Oekraïne kan op verschillende manieren 'geframed' worden.

Mediaframes worden vaak gelabeld met een kernachtig woord. Zo kennen we bijvoorbeeld het 'emotieframe' en het 'wedstrijdframe'. Het herkennen en benoemen van een frame kan inzicht geven in de morele houding van de journalist ten aanzien van de situatie die hij beschrijft.

- 4p 29 Geef aan de hand van de regels 95 tot en met 106 twee tegengestelde mediaframes en laat zien dat beide frames een verschillend moreel oordeel over de separatisten in Oost-Oekraïne bevatten.

Lees de regels 107 tot en met 144 van tekst 8.

In Nederland zijn journalisten niet de spreekbuis van eigenaren en dat is ook vastgelegd in een document.

- 2p 30 Hoe heet dat document en wat is daarin vastgelegd met betrekking tot het werk van journalisten?

Opgave 6 Journalistiek in tijden van oorlog

tekst 8

Journalistiek in tijden van oorlog; Oekraïners worstelen met de waarheid

(...) In de oorlog sneuvelt de waarheid als eerste. Zo ook in Oost-Oekraïne. Of het gaat over het neerschieten van de MH17 of het bestoken van burgerdoelen waarbij veel doden vallen, Russische en Oekraïense media vertellen een tegengesteld verhaal. Op sociale media barst het van foto's en filmpjes met

5
10 'bewijsmateriaal' en overal worden 'deskundigen' en 'betrokkenen' opgevoerd, met allemaal een eigen visie op de werkelijkheid.

Voor de nog jonge Oekraïense onafhankelijke journalistiek is het

15
schipperen. Breng je altijd de waarheid? Moet je aandacht besteden aan het verhaal van de vijand? (...)

StopFake

20 "Alles is anders als het oorlog is in je eigen land," verzucht Jevhen Fedchenko, docent en directeur van de opleiding journalistiek aan de universiteit van Kiev. (...)

25 Tijdens de Russische invasie op de Krim ergerden Fedchenko en zijn studenten zich zo aan de Russische propaganda die de wereld overspoelde, dat ze besloten de Oekraïense visie op de waarheid te vertellen. Ze richtten *StopFake* op, een website waar verhalen in internationale media gescreend worden op 'waar of niet waar'. Studenten journalistiek en

30
35 afgestudeerden meldden zich aan en gingen aan de slag. (...)

StopFake toont tientallen voorbeelden van beeldmateriaal dat in Rus-

sische media wordt ingezet om

40 Oekraïne in diskrediet te brengen. Met behulp van online zoekprogramma's tonen de medewerkers aan dat foto's van vermeende burgerdoden in Oost-Oekraïne in werkelijkheid lang geleden gemaakt werden in de oorlog in Tsjetsjenië of Joegoslavië. (...)

Teksten verdraaid

De plotselinge vrijlating van televisieverslaggever Nastia Stanko en haar

50
geluidsman was volgens haar ook onderdeel van de Russische propagandamachine. Na drie dagen en nachten werd het ontvoerde tweetal uit de kelder gehaald en voor een

55
groep Russische journalisten neergezet. "Ik heb niets gezegd, maar toch zag ik mezelf 's avonds terug op de Russische televisie. Te zien was dat we op een terrasje zaten met

60
thee en taart, dat we uitgehongerd besteld hadden na de vrijlating. De media suggereerden dat we dat hadden gekregen van de separatisten: "Zo goed werden zij verzorgd."

65
"Soms voel ik me een soldaat die in de frontlinie van een oorlog strijdt," zegt Stanko, die gewoon doorgaat met haar werk in het oosten. Vorige week nog maakte ze een reportage

70
in een stadje dat net was 'bevrijd' door het Oekraïense leger. De mensen waren blij dat de terreur van de separatisten afgelopen was, maar stonden ook doodsangsten uit. "Ze vroegen me of het waar is dat het

75
Oekraïense leger alle mannen tussen

de achttien en de vijftig jaar zal afmaken vanwege medewerking met de separatisten. Ik was geschokt dat zij
80 dat dachten en vond het belangrijk dat verhaal te vertellen aan het Oekraïens publiek."

Een dag later zag Stanko haar eigen reportage terug op een Russisch
85 kanaal. "Ik was verbijsterd. Ze hadden mijn verslag bewerkt en de teksten verdraaid. Zo werd als een feit gebracht dat het Oekraïense leger inderdaad mannen vermoordt. Wat
90 me het meest trof, was dat de mensen dit verhaal klakkeloos voor waar aannamen. Zij zien alleen maar Russische media en die geloven zij."
(...)

95 **Verantwoordelijkheid**

"Voor ons is er geen andere kant van het verhaal," stelt Fedchenko. "Ik noem de separatisten geen lokale opstandelingen, en vertel niet dat zij
100 vechten voor onafhankelijkheid, de Russische taal of religieuze rechten. Dat is simpelweg niet wat er aan de hand is. De oorlog wordt grotendeels gevoerd door huurlingen uit het
105 buitenland, die de lokale bevolking terroriseren." (...)

Hromadske TV en de media

Hromadske TV is een internetzender. Het is een burgerinitiatief van een
110 groep televisiejournalisten die vorig

jaar uit protest tegen censuur opstapten bij een ander tv-kanaal.

De eerste uitzending was tijdens de eerste dagen van de protest-
115 beweging Euromaidan, toen president Janoekovitsj geweigerd had een samenwerkingsverdrag met Europa te tekenen.

De eerste dagen zond de zender
120 simpelweg *livestreams* uit van de protesten, iets wat de staatszenders vertikten. Op sommige momenten trok Hromadske meer kijkers dan de gevestigde televisiemedia, een ware
125 sensatie in Oekraïne. (...)

De regering mag dan veranderd zijn, het systeem is dat niet. Nog steeds bepaalt de regering wat er uitgezonden wordt op de staatsmedia. De
130 grote commerciële media zijn in handen van oligarchen; leiders van grote bedrijven met banden met de politiek. Ook de huidige president Porosjenko, eigenaar van chocolade-
135 fabriek Rozhen, heeft een eigen kanaal: Kanaal 5, een grote zender in Oekraïne. Journalisten zijn over het algemeen spreekbuizen van de eigenaar; zij kunnen niets doen wat de
140 bedrijfsbelangen schaadt of politieke kansen verkleint. Daarmee verloor de media de afgelopen jaren het vertrouwen van het publiek, wat vaak gedesinformeerd achterbleef. (...)

naar: <http://www.vn.nl>, 4 augustus 2014